

Edebiyatımızda “Öz”e Dönüş Hakkında

Ahmet EFE*

Öncelikle Türkiye'nin yazar, çizer ve sanatçılarının medeniyetimizin sözlü ve yazılı kültürü ile olan ilişki, bilgi ve anlayış düzeylerini sorgulayarak başlamak daha doğru olacaktır. Asıl mesele geçirdiğimiz kültür değişimleri sonucu, yazar ve çizerlerimizin büyük bölümünün kendi öz kültür ve medeniyetlerine yabancılaşması ve onlardan uzak olması meselesidir. Bunu, aydın yabancılaşması, toplumdan ve değerlerinden uzaklaşma ve hatta bu değerlere düşmanlık olarak da belirleyebiliriz. Bu durumda nasıl olacak da yazar, çizer ve sanatçı, atalarından tevarüs eden bir ninniye, masalı, destanı yeniden yorumlayıp, edebî bir üslupla harmanlayarak çocuklarına takdim edecek? İnsan kendisinin sevip takdir etmediği, beğenip öğrenme gereği duymadığı şeyleri nasıl başkalarına anlatabilir ki?...

Yazdığı bir hikâye, roman veya şiir kitabının hiçbir yerinde dinî duyarlılık sergilemeyen, ahlakî esaslara ve kendi milletinin âdet, töre ve ananelerine dair küçük de olsa bir saygı duymayan ve ne yazık ki Batı kültür ve medeniyetine hayranlığı sebebiyle aşağılık kompleksine düşmüş kimselerin istediğimiz edebiyat ürünlerini ortaya koymaları mümkün müdür? Memleketimizdeki yazarlar, çocuklarına öncü olmak yerine köstek olmaya ve onların gerçekten temiz dünyalarını kirletmeye çalışmaktadırlar. Şüphesiz ki bir genelleme yapmıyor, önemli bir tespitte bulunmak istiyoruz. Elbette yukarıda vasıflarını bildirdiğimiz yazar, çizerlerden ayrı düşünen, sorumluluk sahibi ediplerimiz de vardır. Onlar, itikadi ve ahlaki meselelerde duyarlı davranıp ellerinden geleni yapmaya çalışmaktadırlar ama ne yazık ki, korkunç bir “yalan imparatorluğu” kurmaya çalışan medyanın saldırıları altında yokluğa mahkûm edilmek istenmektedirler. Nitekim Osmanlı'nın son dönemlerinde ve Cumhuriyet'in geçmiş uzun yılları içinde dinî bir konuyu, çocuklar veya gençlere edebî bir üslup içinde sunmaya çalışan kimseler gerici, bağnaz ve hatta yobaz olarak nitelenerek eserleri görmezden gelinmiştir. Birileri, bir kitabın baş kısmına yazılmış “Besmele”den bile rahatsızlık duymakta, bir metin, Latin alfabesi ile verilirken, yanında Osmanlıca metnin de verilmesini, geriye dönüş ve bağnazlık olarak görebilmektedir. Bu süreci atlatabildiğimizi sanmıyorum. Belki yeni ceht, azim ve kararlılıklar gerekiyor.

Bir de bizim yazarlarımızın başta İngilizce olmak üzere, yabancı dilleri öğrenme düşkünlüğü, kendi ana dillerini yeterince öğrenmeye fırsat vermemiş, Türkçenin ve imkânlarının zenginliğinden habersiz duruma düşülmüştür. Memleketimizde bırakınız çocuk edebiyatı ile ilgilenen yazarları, büyükler için kalem oynatan kaç entelektüel, söz gelimi Kâşgarlı Mahmud'un *Divân-ü Lügât'it-Türk* isimli eserinden haberdardır? Türkçenin şaheserlerini Osmanlıca alfabe ile okuyup yazmayı bilen kaç edibimiz vardır?

Birçok okulda eğitim dilinin İngilizce olması da çok kaygı verici bir hadisedir! Zira biliyoruz ki, diller, medeniyetlerin aynasıdır ve bir dil, kendisiyle beraber daha önce hiç

* Şair, yazar, ressam, çocuk kitabı yazarı.

tanınmayan âdetleri, alışkanlıkları ve duyguları getirerek kültür bozulmalarına sebep olur. “Dil, varlıklar, düşünceler veya kavramlar üzerine iletişime geçmek için kullanılan kültürle bezenmiş işaretler sistemi” şeklinde tarif edilebildiğine göre en çok önem verilmesi gereken varlıklarımız arasındadır. Nitekim Osmanlı’nın son dönemlerinde aydınlarımızın Fransızcaya olan düşkünlükleri sebebiyle coğrafyamızda “alafranga” adı verilen yeni bir yol belirmiş, tam karşıtı “alaturka” ise her zaman küçük düşürücü bir sıfat olarak kullanılmıştır. O sıralardaki Fransızca düşkünlüğü, şimdi İngilizce düşkünlüğü ile yer değiştirmiş görünüyor! Kendi dilini yeterince öğrenmeyip İngilizceyi sular seller gibi öğrenen aydınlarımız, bize ait eserler kaleme alamazlar!

Ayrıca ana dilimiz üzerinde oynanan çirkin oyunlara da dikkat çekilmesi gerekiyor. Ne yazık ki Türkçemizin tabii gelişimi sekteye uğratılmış, içine zorla sokulan yabancı ve uyduruk kelime ve kavramlar, lisanımızı gülünç hâllere sokmuştur. Sonuçta bizim aydınlarımız ve çocuklarımız Yunus, Fuzulî yahut Mehmet Akif’in eserlerini anlayamaz duruma gelmişlerdir. Daha dün kadar kısa bir süre önce yazmış olan Ömer Seyfettin’in eserlerinin bile her on yılda bir sadeleştirme yoluna gidilmesi gerçekten üzüntü vericidir. Evet, bizim çocuklarımız severek okumaları gereken metinleri, eğer on sene önce yazılmışlarsa, anlayamamaktadırlar! İlginç ve zor bir süreç yaşıyoruz!

Herhâlde toplu bir öze dönüş, kendi millî ve manevi değerlerimize sevgi ve atalarımızdan tevarüs eden büyük eserleri yazıldıkları alfabe ile okuyabilmek için Osmanlıca’yı öğrenmeye ihtiyaç vardır. Bu, en azından, asırlar boyunca mezarlarımızın başını süsleyen ve birçoğu gerçek sanat eserleri olarak görünen taşlarımız üzerindeki yazıların okunup anlaşılmasını sağlayacak, hayata ve ölüme dair gerçek bilgiler edinilmesini kolaylaştıracaktır. Belki o vakit, mimari eserlerimiz üzerindeki kitabeleri, yahut kütüphanelerimizin tozlu raflarında unutulmaya terk edilmiş büyük eserleri okuyup anlayabilen ve bu sebeplerle yüreğinde bir yerler kanayan edebiyatçılarımız adı geçen bütün verimleri yorumlayarak, hem büyükler, hem de çocuklar ve gençler için yeni edebî metinlere dönüştürebilirler.

Resim: Necdet Yılmaz